



Svatá večeře Páně v CB

Pavel Černý, 26. 1. 2016, pastorální konference kazatelů

Sv. večeře Páně

- „Církev, která nezná svoji minulost, nemá budoucnost.“

(Daniel Fajfr, předmluva ke knize o A. Adlofovi)

- **1) Snahy o vystižení Kristovy přítomnosti**

V boji s gnózí se dostává do popředí důraz na materiálnost pozemského chleba a vína.



Hmotné dary, plody země

- Vedle zvěstování evangelia byly Pánem Ježíšem vzaty materiální, hmotné dary, plody země a byly použity jako elementy eucharistie.

Patristika a středověk

- Církevní otcové jako Origenes, Eusebios, Basileos a Řehoř z Nazianzu ještě zastávali **duchovní význam a duchovní přítomnost Kristovu**.
- Zatímco Cyril Alexandrijský, Řehoř z Nyssy, Jan Zlatoústý a Jan Damašský začali hlásat, že **Kristovo tělo a krev se tajemným způsobem spojují s chlebem a vínem**.
- Zde jsou již patrné základy pro pozdější učení o transsubstanciaci, jak bylo formulováno ve 12. století a dogmatizováno až na Tridentském koncilu 1545-63.

Aurelius Augustinus

- Augustin vyjádřil přítomnost Krista ve večeři Páně myšlenkou, že Slovo přistoupí k živlu a stane se svátostí, jež sama o sobě je jakýmsi viditelným Slovem.
- Augustin podtrhuje **duchovní přítomnost Kristova těla a krve** a věří, že podstata chleba a vína zůstává nezměněna.

Husitská teologie

- Mikuláš Biskupec z Pelhřimova píše: *„Tento chléb není totožný s Kristovým tělem, sedícím v nebi na pravici Boží, ani tam není Kristovo tělo tak, jak někteří tvrdí, protože tento způsob přítomnosti by předpokládal zánik podstaty chleba a proměnu jeho podstaty v tělo Kristovo.“*
- Pro Mikuláše Biskupce je Kristovo tělo v chlebu **pravdivě, svátostně a duchovně**, nikoli s vlastnostmi podstatnými a případnými.
- MIKULÁŠ z Pelhřimova: *Vyznání a obrana Táborů*. Academia, Praha 1972, s. 80

Bratrská teologie

Lukáš Pražský – bohoslovec Jednoty

- Lukáš klade velký důraz na Kristovu přítomnost ve večeři Páně a označuje ji jako **duchovní, posvátnou, mocnou a pravou.**
- DOBIÁŠ, F. M.: *Učení o večeři Páně*. Kalich, Praha 1940, s. 91

Chápání sv. Večeře Páně v bratrské teologii

- Kristova přítomnost ve svátosti je pro Jednotu bratrskou **duchovní a pravá**. Ochranou proti pouhé představivosti a spekulativnosti byl Jednotě používán termín **pravá přítomnost – vera praesentia**.
- Podtržení pravé přítomnosti bylo doplněno silným důrazem na **mocný účinek Ducha svatého**. (epiklésis)

Confessio Augustana Variata

z roku 1540 (Augustana /1530/ přeepsaná Melanctonem pro smír s Kalvínem).

- **„*Tělo Kristovo a jeho krev jsou vskutku předkládány a přijímány s chlebem a vínem svaté večeře.*“**
- Luterská strana v této formulaci zmírňuje masivní, lokální pojetí totožnosti těla a krve s chlebem a vínem a strana švýcarská jí vychází vstříc.

Průnik luterské a kalvínské reformace

- Účinnost večeře Páně je věřícímu prostředkována v eucharistických živlech.
- **Kristovo tělo je tedy plně přítomno**, co do účinnosti, ale jeho požívání se děje **ryze na duchovní rovině skrze víru.**

Reformovaná teologie

- „Duch je náš život a zároveň sám Ježíš říká, že jeho tělo je pravý pokrm a jeho krev pravý nápoj (J 6). Jestliže tato slova nebyla řečena pro nic za nic a máme-li mít svůj život v Kristu, potom náleží našim duším mít jeho tělo a krev za svou potravu a sytit se jimi. **Je nám to výslovně potvrzeno ve večeři Páně, když jsme zváni, abychom vzali a jedli chléb, neboť je to jeho tělo, a abychom pili z kalicha, neboť je to jeho krev.**“

KALVÍN, Jan. Malé pojednání o večeři Páně. Kalich, Praha 2008, s. 31n

- Důrazem na pravou (*vere*) přítomnost Kristovu Bratři odmítali různé hereze.

Církev bratrská – Alois Adlof

- **A. 1. Symbolické kázání a zvěstování smrti Pána Ježíše, mučeného jeho těla, vylité jeho krve.**
 - 2. Jedení a pití na památku Pána Ježíše, jímž**
 - a) vzpomínáme, že za nás bylo tělo jeho lámáno a krev jeho vylita,**
 - b) vzpomínáme, že za nás našel a nás svým vlastnictvím učinil,**
 - c) vzpomínáme na jeho věrnost, s kterou s námi zůstává,**
 - d) vzpomínáme, že přijde pro nás ve svém příští.**
 - 3. Znamení duchovního sycení se Pánem Ježíšem a jeho milostí.**
 - 4. Znamení smlouvy nové.**
 - 5. Pečeť účasti a společnosti těla a krve Kristovy (1K 10,16). Zvláště milostné společenství s Pánem.**

Církev bratrská

- B. 1. Hodem radostných vzpomínek, památky na Beránka velikonočního Krista, jehož krví nám zjednána záchrana a záštita před soudem a hněvem Božím.
- 2. Hodem díkůčinění a chvály (proto eucharistií) za odpuštění vin a život věčný, za lásku Boží.
- 3. Hodem lásky Boží, kdy znovu rozjímáme lásku Boží a živíme se jí.
- 4. Hodem posily pro další putování a další boje.
- 5. Hodem rodinným, kdy se cítíme pohromadě jako rodina spojená svazky Ježíše Krista (proto communio) 1K 10,17; Ř 12,4-5; 1J 1,3, proti hodem jednoty. Právě ve večeři Páně má se jednota lidu Božího jevit nejkrásněji.
- 6. Hodem naděje a očekávání. On přijde.

■ ADLOF, Alois. (1994), s. 45

Eucharistia

- **1K 11,23** Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἧ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον **24** καὶ **εὐχαριστήσας** ἔκλασεν καὶ εἶπεν· τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
- *Já jsem přijal od Pána, co jsem vám také odevzdal: Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, 24 vzdal díky, lámal jej a řekl: Toto je mé tělo, které se za vás vydává; to číňte na mou památku.*
- **L 22,17:** καὶ δεξάμενος ποτήριον **εὐχαριστήσας** εἶπεν· λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς·
- *Vzal kalich, vzdal díky a řekl: „Vezměte a podávejte mezi sebou.“*
- **Novozákonní slovo eucharistie vyjadřuje důležitý rozměr vzdávání díky a dobrořečení Bohu za jeho dar v Kristově oběti. VP pak není jen zvěstováním smrti, ale zároveň také děkování za Kristovu oběť.**

Dnes

- Dnes i v reformovaných církvích je sv. VP interpretována ve smyslu **ryze duchovní proměny přijímané vírou „in usu“**. To jistým způsobem koresponduje s důrazem na *vera praesentia* Jednoty bratrské.
- Stará Jednota svým teologickým pojetím Kristovy přítomnosti ve svátosti stále zůstává odkazem živým a aktuálním. Méně se starala o způsob či formu Kristovy přítomnosti a více podtrhovala **Kristovu skutečnou přítomnost**.

Slavení dnes

- Společné stolování s Kristem je pro mnohé křesťany zdrojem duchovní obnovy a posily.
- Evangelium vyjádřené verbálně je tak v době postmoderny významně doplňované znameními, symboly a důrazy na přítomnost vzkříšeného Krista.
- Večeře Páně je chápána jako nepostradatelný pokrm na cestu křesťanského života a následování Krista.

Jan Kalvín

- Kalvínská či reformovaná tradice souhlasí s katolickou a luterskou v tvrzení o reálné přítomnosti Kristově (bratrská „vera presentia“), ale klade specifický důraz **na Kristovu přítomnost v jednotící moci Ducha svatého.**
- V našem věrném jedení chleba a pití vína se podle Kalvína Kristus sám připojuje k lidem mocí svého Ducha.
- Kristus je přítomen v celé eucharistické akci, a nikoli jen v elementech vnímaných v izolaci od kontextu, v němž jsou Bohem použity.
- Pro Kalvína existuje Duchem uskutečňovaná korespondence mezi jedením chleba a pitím vína a přijímáním reálné přítomnosti Krista pro růst křesťanského života.
- **“Svátosti”, říká Kalvín, “nepřinášejí vůbec nic bez moci Ducha svatého.”**

Jan Kalvín

- Kalvín pokorně připouštěl, že nemá definitivní výklad Kristovy přítomnosti v eucharistii:
- “Kdyby se mě někdo zeptal, jak k tomu dochází, nebudu se stydět přiznat, že je to tajemství, které je příliš vznešené, než aby je moje mysl dokázala pochopit či moje slova vyjádřit. Nebo řečeno prostěji, raději okouším než chápu... Ve své svaté večeři mě (Kristus) žádá, abych vzal, jedl a pil jeho tělo a krev, symboly chleba a vína. Nepochybuji o tom, že je opravdu on sám podává a já je přijímám.” (Instituce 4.17.32.)

Jan Ámos Komenský

- Komenský přejal starou českou formuli víry, že ve Večeři Páně je tělo a krev Kristova přítomna
- „Posvátně, proto že chléb ten a víno nejsou již prostý chléb a víno, ale věc oddaná k tomu, aby sluly tím, což znamenají: tělem a krví Kristovou.“
- „Duchovně, proto že tělo a krev Páně nejsou tělesným a hmotným bytem.“ (Tzn. tělo a krev Kristova nejsou přijímány tělesně, nýbrž vírou).
- „Mocně, proto že skrze tu službu moc života Kristova plyne v srdcích věřících, čitedlně jim.“
- „Právě, proto, že to není nějaká domněnka, ale tak pravdivě se děje, jak pravdivě Kristus jest pravda a Amen.“ (Ohlášení, s. 318)

Církev bratrská

- Od svých počátků byla Církev bratrská ve věci chápání sv. večeře Páně orientována na reformovanou teologii a později, zvl. od roku 1918 (změna jména na Jednotu českobratrskou) i na Bratrskou teologii.
- Nebylo příliš zkoumáno, jakým způsobem je Kristus ve svátosti přítomen, ale podtrhována byla jeho skutečná přítomnost ve svátosti.
- V CB od samotných počátků byla podtrhována reálná přítomnost Krista prostřednictvím Ducha svatého. CB nikdy nezastávala sv. VP jako pouhé znamení či vzpomínku na Kristovu smrt, jak tomu bylo mezi stoupenci Zwingliho, habrovanských či později následovníků Nelsona Darbyho.

Stanovisko Teologického odboru RCB z 23. 5. 1984

- „Odlišná chápání přítomnosti Kristovy při večeři Páně by nás neměla rozdělovat, neboť vždy zůstává určitým tajemstvím. Jen je třeba se bránit pověrečným a magickým představám.“ (Zásady CB, 2. vyd. Z roku 1997, s. 50)

Doporučená literatura

- ADLOF, Alois. *Přehled biblického učení*. Oliva, Praha 1994.
- ADLOF, Alois. Něco o Večeři Páně. *Betanie*, roč.16, 7/1898, s. 105-107, nově otištěno In: Alois Adlof, CB, Praha 2012, s. 343-344.
- CALVIN, Jan. *Instituce učení křesťanského náboženství*. KEBF, Praha 1951.
- ČERNÝ, Pavel. Co znamená tělo a krev Páně? Eucharistie a zápas o jednotu církve. *Theologia vitae*, 1/2009, s. 69-84.
- *Čtyři vyznání*. KEBF, Praha 1951.
- *Heidelberský katechismus*. Návrat domů, Praha 2013.
- KALVÍN, Jan. *Malé pojednání o večeři Páně*. Kalich, Praha 2008.
- Křest, večeře Páně a ordinace: Dokumenty ekumenické konvergence. *Křesťanská revue*, roč. 50, 1983, nově jako *Studijní text* č. 28, ECM, Praha 2008.